

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

XIII. De gratiis & dispensationib.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](#)

TITVLVS XII.

DE VOTIS ET VOTORVM PRO-

fessione.

Pius Quintus.

Disciplina regulari institutum femei professae, extra solenne votum religionis, etrue substantiabim votis confitit Evangelici debet obligari, ut perpetuo liberius Desammetatur.

CAP. L

Libricum vita genus eorum veriti, qui regularium formam praeferentes, nec propriis renunciant, nec ullam proflentur ex regulis approbaris, quan-
ao horum plenique proprio induit obsequentes, alii
odio incendi, alii, dum quod ambius minus consequuntur, alii vel dilapidati, vel interversi rebus, & ad se, vel
propinquos translati ut ratiocinia effugiant, qui-
dam etiam in suis ipoforum mores iniquitum ira prafen-
tientes, quasi impunitam adepti, e foditali fuo ut
luber, exilunt, ejusque illius infingibus, veltem reci-
piunt feculariem. Hinc graves & periculosa quotidie of-
fensiones in populos concitantur, dum quos disciplina
regulari perpetuo mancipant cedunt, rufus eos, etiam
ubi confeuerint, contempto post annos, & reliquo
indignis saepe modis, ejus cui ele dedicator vita infinito
liberos vident, & solitos in seculum evagari. Cum
igni conveniat, ut cuius arma induit, eam milesmili-
tiam persequatur, hanc de predictis rationem capere in-
stituimus, ut vel permanendi vel abcedendi facultate
semel singulis propria, certus deinceps & immobili
disciplina regulari cultus debeat insiphi foditalitatem
perpetuo obseruare. Itaque de nobis attributae potestatis
plenitude statuimus, ut omnes & singuli Piores, Pra-
positi, & ali presudentes generales, provinciales, & con-
ventuales, necnon canonici, & fratres sancti Georgii in
Alga Venetiarum, ac eremitarum sancti Hieronymi, alii
beati Petri Pifarum, & omnium ac quatumcumq; alia-
rum congregationum, necnon Ecclesiastum, domorum
& conventuum in communis, & sub obedientia voluntaria,
& extra votum solenne religionis viventes, quo-
rum habitus a fecularibus presbyteri est diffindus; qui
religionem ampliebat, & professionem regularem solen-
tiam emittere voluerint, id in suis quaque conventibus
& domibus, inta vigintiquattuor horarum p[ro]positu[m], po-
 quam delegatus no[n] profiteris literas eis significave-
rat, palam & sponte deliberent & declararent: inde con-
vocato quamprimum per singulas hujusmodi congrega-
tionis generali vel alio supremo, iuxta morem cuique
congregationis, capitulo, ibique electa una sub qua dec-
gan ex reguli approbat, in quam major pars vocum
ipsius capituli conferent, trium votorum substanti-
um professionem regulare intram memen solemniter
emittant, & ea tam ipsi, quam illam deinceps ingreflu-
ti professi, perpernum ferant assifimo famula-
tum. Sicq; professi vel in suis quicq; prioritatibus, pro-
fessoris, presidentis, administrationibus, & officiis con-
firmentur, vel ad alia transferantur, prout eisq; congrega-
tioni & superioribus suis videbatur utilius expedire.
Qui vero excuso jam anni spatio in ipsa congrega-
tioni, refugient intra tempus prae dictum profiteri,
detracto religionis habitu, ac redditis etiam in vinculis,
si opus sit, receptorum & administratorum omnium ra-
tionibus, efficiantur, nec deinceps patiantur in ullis ejus-
dem congregationis dominibus seu conventibus amplius
converari. Romz 15. Calend. Decembr. 1568.

Cum sicut accepimus nonnulli sua conscientias
prodigi a proprie[ti]atibus immemores, ut facili-
matrimoniales & alias gratias & concessiones obtineant,
gradus consanguinitatis vel affinitatis, aut cognationis
spiritualis, accidientiam illorum alter quam eis a principio
ab ipsi partib. significatum vel narratum fuerit, ex-
ponunt, & si matrimonia hujusmodi adhuc contrafacta
non fuerint pro contratis narrant, ac alias diversimode
veram facti peciem, tam in ipsi dispensationibus matrimoniis
quam pro aliis quibuscumq; gratis & con-
cessionebus obtinendis immurant, ac proprie[ti]a cum non
solum in imputationibus hujusmodi fallitas narretur,
verum etiam in partibus plerisque pro verificatione
gratiarum hujusmodi veritas immutetur, & fallitas com-
mittantur. Nos igitur hujusmodi absurdis & erroribus
obviare cupientes, omnes & singulos qui veritatem fa-
cti a narratione, quam ab ipsi partibus habuerunt, quo-
ad substantia & qualitates necessarii exprimendas,
diverfam faciunt seu quoquomodo invertunt, aut immu-
tant, depravant, & per subreptionem & obreptionem
gratiarum s[ecundu]m nobis extorquent, ponam falso incurere, & ea
puniti omnino debere decernimus & declaramus. Romz
5. Decemb[r] 1569.

Idem.

Expremerint sunt gradus propinquiores in dispensationibus ma-
trimoniis pro conjunctis in diversis gradibus.

CAP. II.

Plus divina providentia Papa V. attendens, per quan-
dam constitutionem dudum per fe[li]cio recordat. Pius
Papam I V. sanctitatis sua predece[li]forem editam, qua ca-
vetur, quod in dispensationibus matrimonialibus, pro
diversis consanguinitatis seu affinitatis ex eodem sibi
provenientibus gradibus conjunctis, non remotoris
folum prout olim fieri solebat, sed etiam propinquioris
graduum expresa mentio fieri debeat, aliquoq dispensa-
tions, ac defuper confecta litera nullius sint roboris
vel momenti, prout in dicta constitutione plenus conti-
nentur, a dispensatione juris communis, & laudabili, ac an-
tiquo Ro. Cu. styllo nimium recedi, ac favorem matrimonio-
ni debito restringi: volensque proprieta juri & styllo
predictis, necnon p[ro] mem. Gregorii XI. & Clementi VI.
Rom. Pontif. etiam sanctitatis sua predece[li]forum vestigia,
inhacendo, sacramento & libertati matrimonii,
quantum cum Deo potest, favere, statuit & ordinavit,
quod de cetero in quibuscumq; dispensationibus, quas
pro matrimonio contrahendis aut contrahendis inter viros
& mulieres, invicem diversis prohibitis consanguinitatis
seu affinitatis, aut mixtis ex communi, seu ab eodem
spiritu surgenibus, quicunque illi sint, dammodo pri-
mum quoque modo & non aringat: cum in eo sanctitas
sua nunquam dispensari intendat, gradibus conjunctis,
ab eadem sanctitate sua & pro tempore existente Roma-
no Pontifice, aut fede Apostolica imperari, vel alias con-
cedi contigerit, ac literis, commissionibusq; defuper et-
iam locorum ordinariis faciendis, gradus remotor at-
tentandus, trahatur secum propinquiorum, ac ob id suffi-
ciet remotori tantum gradum exprimere, obtemis-
tamen postea super propinquiore fieri declaratoris,
iuxta Gregorii & Clementis predece[li]forum hujusmodi
constitutiones, quas quoad hoc innovavit, & inviolabi-
liter observeri mandavit, dispensationesque seu dis-

a Dispensatio est determinatio superioru, qua declarat legem com-
munem nomine in aliquo particulari causa servandam. Nec dis-
pensatio est para declaratio, ut definitio est de votis, capi. venu-
tia, sed est quadam iura relaxato. Vid. Sanch. de casu. matrim.

b Vnde Concil. Trident. scilicet vixima quarta, cap. tertio & quinto.

Aploynianus Caffren. lib. 1. de leg. pan.

spendendi commissiones, ac defuper confessas literas, & processus habitos per easdem dispensatis, seu his cum quibus dispensari mandatus propter proximioris gradus huiusmodi non expreßionem, de surreptionis vel obceptionis viito, seu intentionis defectu notari non posse, sed in omnibus & per omnia suffragari, perinde ac si in literis seu commissionibus huiusmodi de proximiore seu utroq; gradu, specialis & expressa mentio facta fuisset.

TITVLVS XIII. DE INDVLGENTIIS.

Pius Quartus.

Cordis passio est veluti laborum ex quo omnia bona effluunt, indulgentiarum quoque & gratiarum dona confundit, quae nebrem expediunt, nec preto mercantur.

CAP. I.

Deet Romanum Pontificem, quem Dominus noster Iesus Christus Vicarius suum coelestibus thesauris dispensandis in terris constituit, prudere, ut sicut ipse thesauros huiusmodi & gratias celestes gratis acceptas ad honorem Dei, & illius Sanctorum, animarumque Christi fidelium salutem absque lucro dispensat, idem quoq; a Romana Curia officiis, quibus literarum Apostolicarum super gratias a fidei Apostolica pro tempore concessis expedito incumbit, observertur. Quapropter inconveniens esse censemus, pro concessionibus indulgentiarum, quia in solis meritis passionis ejusdem Domini nostri Iesu Christi, & eius gloriosorum Martyrum, & Sancti, confundit, aliquid temporale exigere: nos pramissis prout nostro incumbit officio de remedio oportuna provideire volentes, mortu proprio, & ex certa nostrarentia, dilectis filiis moderis, & pro tempore existantibus fando Romanæ Ecclesie Vicecancelli, ejusque in Cancellaria Apostolica Locuteten, necnon summiffa, scriptoribus, illorumque pro tempore Refreibendariorum, Computatoriorum, Receptori, & dezeniobus, necnon Secretariis literarum Apostolicarum, illarumque tam majoris, quam minoris præxidens Abbreviatoribus, ac follicitoribus, plumbiisque & registri magistris, collectoriis, earundemq; literarum Apostolicarum registratoribus, Bullatoribus, fratibus barbaeuncupatis, & illorum famulis, necnon in registri supplicationum, manu & in praefixa nostra signatorum, magistris & scriptoribus, aliisq; Romanæ Curia officiis & personis, etiam eorum officia ex eacula quantumvis onero obtinentibus, cujuscunque qualitatibus & conditionibus existant, ac quoquaque nomine appellantur, in virtute sancte obedientie, & sub majoris excommunicationis lata sententia, necnon amissionis ad semeftere, omnium emolumentorum eorum officiorum, qui ipso jure, quies contraferint, fabricæ ballice Principis Apostolorum, de urbe applicata esse censemur, & crecente inobedientia etiam privationis eorumundum officiorum ipso facto incurriendi penitus, Apostolica auctoritate senore praesentum principiis & mandamus, quatenus videlicet in registro supplicationum magistris & scriptoribus huiusmodi ultra salarium inibi pro lignaturis ordinatis exigi solutum, alli vero officiales literas Apostolam sub plumbi, quam in forma brevis super gratias indulgentiarum, & peccatarum remissionem etiam plenariam tam pro vivis quam defunctis, tam ad tempus quam perpetuum, ad futurum seu perpetuum rei memoriam, vel alia forma, & cum quavis narrativa pro quibusvis particularibus personis, seu Ecclesiis etiam cathedralibus, & collegiatis, monasteriis, prioratibus, capellis perperus, cancellariis, oratoriis, hospitalibus, capitulis, collegiis, conventibus, confraternitatibus, societatibus, universitatibus, & quibuscumque alius plus locis a nobis & successoribus

nostris Romanis Pontificibus, etiam testiculis cognitentibus, cum vero communis consuetudine iste istud actionis inanum adjutorium, concilii & commendacionis aliquis taxe regalum seu jocalium, ac copia ducum generis solutione vel exactione, quamvis ratione illa extraordianaria, omnibus secundum dictum cessione cestantibus, illiscò nullo alio à nobis a nos defaper expectato mandato expediat, & proponitur bus illarum expeditionem, etiam si pars, operante tuitu fuerint concessa in Rom. non nisi prius, sed longe ab illa abint, capacitas radum & conque-

Roma. Calend. Januar. 1562.

TITVLVS XIV.

DE QVAESTORVM TOLLENDO.

Questorum abusi, summis ratiocinis Ecclesia regis & variis lucis convertit extingenda.

CAP. I.

Et si Dominici regis saluti semper item, quia cum humilitate polentibus & tempestatibus peccatorum mole depota fatus ipsi fuerit, nullus humani genitrix levitatem creptansam locutionem, qui cas nobis sua bonitate commisit & sine propensiore studi non præcavendum esse censemus, cuiusvis indulgentia, remissionis, & clemenciam Christi fidèles prædilectionis ad illuc in potestimittenda reddamus, aut facultas venit in peccatoribus, & exinde clavum astenos detinatur in contemptu, & Christi fidèles quædam scandalizantur. Sanè enim ad auditum ceterorum mundi paribus quampluimus quæ sit patitur, quod vigore diversarum indulgentiarum in fundatum, per prædececessores nostros, et etiam reverentia nostra, tam fabricæ nostræ ballice Principiorum, & Ecclesie S. Ioannis Lateranensis & Balaipusque Ecclesie, necnon S. Ioannis & Lazarus Hospitaliolympiani, & S. Spiritus in Sacra, & S. Iohanni Laurentiani, & S. Iacobi in curiaib; de ceteris Vicen- non S. Elimi, & S. Bovis, ac S. Gotthardi, & Legumi, necnon S. Nicolai, & S. Bernardi Monast; locis, & S. Leonardi, ac S. Matthei, necnon lateranum Crucis Sacrae, ac S. Marci de Monte Serrato, Hispanie, ac etiam S. Sebastiani prope & extra mura dicatum, necnon S. Antonii & S. Antonio Vicens diocesis dempionis captivorum super Neapolit; incaustis, mortis, illorumque a diversis alii, scelis, mortis, hospitalibus, militis, confraternitis, foedatu- & plus locis concebarunt, multi quæque etiam diligentius, lucrum temporalium quæcumque, sene- nibus fabricæ Ecclesiarum, hospitalium, monasteriorum, militiarum, confraternitatum, foedatu- locorum in diversis civitatibus & diebus quotidie- cere, confrates de scribere, capellæ & oratione implo- illicet ecclæsiæ indulgentias huiusmodi communi- & in diversis gradibus a iure prohibitis & prescri- plura etiam concede, quam eiis rigore facilius per- dictarum licet sit, ipsiusque iure intenti, pecuniam potius quam Christi fideli saltem quæcumque, ac- dema indulgentie sic abint, quidam ex illa pene- lare facere conantur, vaivisoque & diverso. Questio- Commissarios, Procuratores, Recuperatores, Recu- nos, Factores, Nuncios, & alicuiusmodi condicato- res, qui non solum supra dicta, sed etiam plus ratiocin- qui non solum supra dicta, sed etiam plus ratiocin-